

Maritxu Barriola (1908-1988)

El Diario Vasco, 1988-09-29: 82.

Maritxu Barriola Irigoyen Donostian jaio zen 1908an.

Bere hiletan aita Gogorzak ongi esan bezala, Maritxuren goiburu edo lema Euskal Herriaren iraupena izan zen; ahalegia, Herri honek berez sustraietan dakarren bereizgarria, Euskaldun izatea, ez dadila galdu: lurralde honetan sortu zenetik orain arteko milaka urte iraurarazi dion herriak ez dezala hari hori eten.

Galduaz gero, Laboak hain duinki abestu dion txori libre hura ez bailitzateke gehiago txoria izango.

Maritxuk hau bere familiako izpirituz eta gero honen zerbitzuan egindako lanez ikasi zuen. Donostian 1813go abuztuaren 31an gertatu zen suteak 600 etxe erre zituen, hilak eta zaurituak kontaezinak; bazirudien Donostia betirako suntsitu zutela.

Baina astebete gero bildu ziren Zubietako auzoan Donostiako alkate jauna eta "pertsone printzipalak", eta berehala hiri berria eraikitzeko lanetan hastea erabaki zuten. Hauen artean zegoen Zubietako Irigoyen jaun bat eta Maritxuren ama zubietarraren osabeharena zenez, honi jarri zioten Donosti berri-ederrean Irigoyen familiari zegokion domina.

Avelino Barriola, Maritxuren aita, donostiarra zen. Lau anaiak jarri zuten Hernani kalean, gazte zirela, zapategia bat; uda partean Espainiako erregin zaharra Donostiaratzen zenean, bertara joaten zen zapata erosoak eta politikak egin zezazkien. Avelino euskaldun abertzalea zen, Donostiako zinegotzi izan zen; honek eskatuta sortu zuen Udalak Escuela de Lengua y Declamación Euskara, eta euskal idazle eta antzerkigile famatua izan zen: "Meza Berria" (1908), "Aldiz-Aldi", "Zulo madarikatuak", "Zorigaiztoko Egunak" (1910), "Gai dagonaren indarra" (1915), "Maitasunak" (1923). Monologoak: "Brokoliyo". "Goi Argi", "Zozoarro", "Meza Berriya" (1909an argitaratuak).

Iñaki Barriola, Maritxuren anai zaharrena, sendagile ospatsua, euskaltzaina, euskal kazetaritzan aritua da, zenbait hitzaldi eman ditu, eta gure herriko Sendagintza dela liburu jakingarriak idatzi ere bai; bestalde, Frankoepan espetxe zigorra luzea jasan zuen Euskal Herriaren alde lan arriskugarria egiteagatik.

Maritxu bera: Emakume Abertzale Batzan (1930) eta gero lan asko egin da; Poxpolinen mugimenduan Kursaalera jaialdian, eta antzerkietan, eta gerra sortu zenean zortzi urtez atzerriratua bizi izan zen: Intxaustik Jatsun sortutako haurren euskal kolonia, Koro ahizparekin eta Tolosako Urkiolatarren Tere eta Lupe ahizpekin, lan ederrik egin zuen haurrak euskaldun hezi eta zaintzen. Zortzi urteko exilio honetan galdu zituen Maritxuk ahizpa Mertxe, Paultxo Venezuelan, ama gero Donostian, "eta gu ezin etorri!", eta azkenik aita (Pau, 1944).

Maritxuk esaten zuen bezala: "Lau urtetan lau heriotz ikaragarriak!".

Sei hilabete gero itzuli zen, eta Donostiako poliziak hainbat jarraikatu zuen, baina hala ere haro oso laburki Maritxuk egindako lan batzu:

Lehen liburuak isilpean argitaratu zituen: "Meza liburua", 7.000 hilean hamar pezetaka banan bana salduak (Patxi Unzurrunzagak enkuadernatuak); "Xabier" eta "Martin Txilibitu", bakoitzetik bi edizio, Fotokopiaz, hauek ere, eta Patxik enkuadernatuak; "Kenpis", eta honengatik multatua izan zen, Monseñor Mathieu bitarteko ibili bazen ere. Erresistentziako gizonak bere etxean zuten gordelekua: luze egoten zen bere etxean, Ajuriagerra bereziki.

Laburki emateko, hara hemen Barriola-Irigoyendarrak mendez-mende zer-nola aurrera eramán duten euskal senaren haria; Maritxu berak gaurko euskaldunoi eskatu bezala; eta lehen honelako exenploa eman duenak badu gainontzekoei eginbide bera eskatzeko eskubidea.